

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

emil.asp@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

VIITE: Lausuntopyyntö 16.6.2020 (VN/15021/2020)

ASIA: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamiseksi

Liikenne- ja viestintäministeriö ("Ministeriö") on valmistellut luonnoksen ("Luonnos") hallituksen esitykseksi Yleisradiolain 7 §:n muuttamiseksi. Sanoma Media Finland Oy ("Sanoma") kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausunnon ja esittää näkemyksensä seuraava:

Valtion julkisen palvelun median tehtävä yhteiskunnassa

Yleisradion toiminnan juuret ulottuvat suomalaisen radio- ja televisiotoiminnan alkuaikoihin. Kattavan lähetyksen toteuttaminen ja säännöllisen televisio- ja radiotoiminnan käynnistäminen edellytti mittakaavansa vuoksi valtioveroista toteutusta.

Yleisradion vahva asema on syntynyt yhtiön pitkän historian aikana ja suomalaisen yhteiskunnan kehittyessä. Yleisradion riippumattomuus kulloinkin vallassa olevasta hallituksesta on pyritty turvaamaan määräämällä Yleisradio eduskunnan alaisuuteen. Yleisradion aseman tai rahoituksen muuttamiseen on tarvittu kaikkien eduskuntapuolueiden yksimielinen päätös. Ratkaisulla on toteutettu toimiva palomuri hallitukseen, mutta samalla käytännössä Yleisradion toimintaa ei ole voitu supistaa tai sopeuttaa muuhun mediakehitykseen yhteiskunnassa, sillä yksimielisyyttä toiminnan supistamisesta ei ole saavutettu.

Yleisradion laajentuminen uusille alueille on tapahtunut aluksi hitaasti vuosien saatossa. Digitalisaation tuomat tehokkuushyödyt ovat kuitenkin vauhdittaneet Yleisradion markkinoiden toimintaa häiritsevää laajentumista, sillä tekniikan kehittyessä perinteisen tv- ja radiolähetyksen tuottamisen kustannukset ovat halventuneet, jolloin rahaa on vapautunut muuhun.

Yleisradion hallitsematon laajentuminen uhkaa yksityisen kotimaisen median olemassa oloa. Jokainen kehityspolku, joka johtaa pieneneekin askeleeseen kohti yksinomaan valtiollista mediaa on uhka demokratialle ja tällainen kehitys on välittömästi estettävä voimakkain toimin. On vakavasti huolestuttavaa, että Yleisradio valtiollisena mediana näkee itsensä kotimaisen median pelastajana, ja sen vuoksi kokee, että sen tulisi laajentaa toimintaansa kaikkiin sisältöihin, kohderyhmiin ja jakelukanaviin. Valtiollinen media on ainoa kotimainen media vain totalitäärisissä yhteiskunnissa.

Valtiollinen media ei ole itsetarkoitus eikä se voi olla muiden yhteiskunnan julkisten palveluiden yläpuolella. Julkinen palvelu on perusteltua kun se tukee talouden kasvua tai poistaa markkinoiden epätäydellisyydestä johtuvia haittoja. Yleisradion tehtävän tulee olla yhteiskunnallinen, ei kattava. Sen ei tule olla yksityisen median kanssa kilpaileva ja sitä syrjäyttävä. Yksityiselle medialla on jätettävä elintilaa kaikilla jakeluteillä.

Yleisradion toiminnan painopisteen tulisi olla erityisyleisöjä palvelevissa ohjelmissa, joita ei ole kannattavaa tuottaa yksityisellä rahoituksella. Mikäli julkisen palvelun ilmaistarjonta syrjäyttää markkinoilta mainosrahoitteisia tai maksullisia kaupallisia sisältötuotteita tai -palveluita, kapenee median monipuolisuus ja -arvoisuus maassamme. Tämä ei voi, eikä saa olla valtion julkisen palvelun mediayhtiön toiminnan päämäärä tai seuraus.

Yleisradio ja yksityinen media

Yksityinen media on syntynyt ja kehittynyt valtiollisen Yleisradion rinnalla. Keskeinen syy syntyneelle monimuotoiselle mediatarjonnalle on ollut, että Yleisradio ja yksityinen media ovat aiemmin toimineet eri markkinoilla. Yleisradio on kuitenkin silloinkin kilpaillut yksityisen median kanssa kolmella alueella; 1) kiinnostavimmista sisällöistä 2) parhaista tekijöistä, sekä 3) yleisöistä.

Sanomalehdistö on syntynyt kuluttaja- sekä mainosrahoitteisesti. Lehtien tilaajat ovat olleet halukkaita maksamaan joka aamu kotiin toimitetusta sanomalehdestä. Edelleen 99,1 % kaikista myydyistä sanomalehdistä toimitetaan kotiin tilattuina.

Kaupallinen radio- ja televisiotoiminta on rahoittanut toimintansa yksinomaan mainosmyynnistä saaduilla tuloillaan. Kuluttajille yksityisen median televisio- ja radiosisällöt ovat näyttäneet tasa-arvoisina Yleisradion vastaavien palveluiden kanssa, sillä ne kaikki on koettu ”ilmaiseksi”. Aiempi markkinatilanne, jossa sisällöt rahoitettiin mainostuloilla, synnytti edellytykset luomaan poikkeuksellisen laajalle suomalaiselle vapaasti vastaanotettavalle televisiotarjonnalle – 16 vapaasti vastaanotettava televisiokanavaan Yleisradion kolmen kanavan rinnalla.

Kaupallinen media on aiemminkin esittänyt huolensa liittyen Yleisradion asemaan markkinoilla. Markkinoiden muutos on johtanut kotimaisen kaupallisen median ahdinkoon kahdesta syystä:

1. Globaalit alustajat (esim. Google ja Facebook) ovat vuodesta 2018 saaneet yli 30 % mainosmarkkinoista Suomessa. Tämä on vähentänyt kotimaisen kaupallisen median tuloja noin 370 miljoonaa euroa. Kotimaiset kaupalliset toimijat rahoittivat toimintansa yhä enemmän tilausmaksuilla mainosten sijaan.
2. Digitalisaation tuomat tehokkuushyödyt ovat vähentäneet Yleisradion perinteisten tv- ja radiolähetysten kustannuksia, mutta verotulot ovat kasvaneet.

Kokonaisuutena arvioiden Yleisradio on hyötynyt näistä markkinamuutoksista toisin kuin kotimainen kaupallinen media. Seuraavassa esimerkkejä siitä, miten Yleisradio on laajentunut tai laajentumassa:

Yleisradio on digitalisaation tuomien ”säästöjen” turvin haitallisesti laajentunut kilpailemaan myös sanomalehdistön kanssa. Yleisradion yle.fi on ilmainen verkkosanomalehti. Verkkosanomalehden kustantaminen ei kuulu Yleisradion yleisradiotoimintaan. Euroopan

komissio on Medialiiton valituksen johdosta kiinnittänyt huomiota tähän toimintaan ja todennut sen olevan valtiotukisäännöksen vastainen.

Yleisradio on viime vuosien aikana määrätietoisesti siirtynyt suoratoistovideopalvelu, eli VOD (video-on-demand) -VOD-kuluttajamarkkinalle Areena-palvelullaan. Aluksi Yleisradio tarjosi perinteisissä tv- ja radiolähetyksissä esitetyille ohjelmille jonkin verran jatkokatseluaikaa (ns. catch-up palvelu). Vähitellen Areena-palvelu on kehittynyt yhä enemmän perinteisistä tv- ja radiolähetyksistä erilliseksi palveluksi. Samanaikaisesti kaupalliset televisiotoimijat ovat siirtyneet tarjoamaan VOD-palvelujaan kuluttajille. Tällaisia ovat mm. C-More, Ruutu+ ja D-play. Tällä kuluttajamarkkinalla yleisölle ilmainen YLE Areena haittaa kohtuuttomasti kilpailua. Tilanne on täysin erilainen kuin lineaarisen television osalta. Katsoja on nyt valinnan edessä; maksaako hän kaupallisten televisiotoimijoiden kotimaisista VOD-palveluista vai valitseeko hän veroilla rahoitetun ”ilmaisen” Yleisradion Areena-palvelun!

Veronkanto-oikeutensa myötä valtion mediayhtiö Yleisradio on Suomen suurin kuluttajarahoitteinen media. Sillä on käytännössä 100 % osuus kaikista suomalaisista palveluidensa tilaajina. Keskimäärin nämä ”tilaajat” maksavat palvelusta veron muodossa yli 11,1 euroa kuukaudessa. Vertailun vuoksi muut vastaavat kuluttajapalvelut, kuten Ruutu+, D-play tai C-More, maksavat ilman arvonlisäveroa noin 7,6 euroa kuukaudessa. Mikäli palvelu pystyy saamaan 20 % suomalaisista tilaajikseen (vrt. Yleisradio 100%) tulisi palvelun hinta asettaa 62 euroon kuukaudessa, jotta palvelun tarjoaja pääsisi vastaavaan tuloon kuin Yleisradio. Lisäksi kaupallisen toimijan on käytettävä merkittävä osa tuloistaan palvelun myyntiin ja markkinointiin, mikä vähentää sisältöjen tuotantoon käytössä olevia varoja. Yleisradion SVOD-palveluun kohdistuu 10 % arvonlisävero kun vastaaviin kaupallisiin palveluihin kohdistuu 24 % arvonlisävero. Myös tämä vääristää osaltaan kilpailua.

Yleisradio on myös laajentanut toimintansa kokonaan uusille markkinoille kilpailemaan yksityisten oppimateriaalikustantajien kanssa. Yleisradion yksinomaan televisiotoimintana alkanut Koulu-TV on laajentunut oppimateriaalin tuottamiseen ja verkkokouluaineiston sekä -kursseiden tarjoamiseen. Tällä markkinalla toimi jo ennestään useampi kotimainen oppimateriaalikustantaja. Yleisradion laajentumiselle valtiolliseksi oppimateriaalikustantajaksi ei ollut olemassa markkinapuutetta, jonka valtion omistama mediayhtiön tulisi korjata.

Mikäli Yleisradio olisi kaupallinen toimija, se todennäköisesti täyttäisi markkinoilla määräävässä asemassa olevan toimijan edellytykset merkittävän budjettinsa ja tavoittamiensa yleisöjen johdosta. Tällaisen määräävässä markkina-asemassa olevan toimijan ei pitäisi käyttää määräävässä asemassa harjoittamastaan toiminnasta saamiaan tuloja (YLE-veroa) laajentuakseen uusille markkinoille. Myöskään valtioneuvoston tukea, jollaista Yle-vero on, ei tulisi käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon se on alun perin määrätty

Syyt edellä kuvatuille kehityspoluille löytyvät toimimattomasta ja kaiken mahdollistavasta Yleisradiolaista. Lain 7 §:n tarkoitus on määritellä Yleisradiolle tehtävä, mutta pykälä ei ole tarkkarajainen vaan se on tarkoituksella muotoiltu kaiken kattavaksi. Yleisradiolle on annettu vapaa mandaatti laajentua kaikille itse valitsemilleen uusille markkinoille. Yleisradiolakia on viimeistään nyt tarkennettava olennaisesti ja estettävä se, että valtion julkinen mediayhtiö syrjäyttää yksityisen suomalaisen median sekä toteutettava Yleisradion toiminnan tehokas ja riippumaton valvonta.

Yleisradion tulisi vetäytyä kaikilta kilpailluilta markkinoilta muuta mediatarjontaa täydentävään rooliin.

Luonnos hallituksen esitykseksi yleisradiolain 7 §:n muuttamiseksi

Valtiontukitiedonannon sekä yleisradiotoimintaa koskevan Komission tiedonannon¹ mukaan julkisen palvelun tehtävän määritelmän on oltava mahdollisimman tarkkarajainen ja sen perusteella on saatava varmuus siitä, kuuluuko jokin tietty toiminto julkisen palvelun tehtävään.

Nykyinen laki ei ole linjassa Amsterdamin pöytäkirjan ja yleisten valtiontukisäännösten ehtojen kanssa. Demokraattisessa yhteiskunnassa valtio-omisteisen median toiminnan pitäisi kestää kansainvälinen tarkastelu. Lakia tulisi tarkentaa niin, että se ohjaisi Yleisradion toimintaa tarkemmin.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan muutettavaksi ehdotettu Yle-lain 7 §:n 1 momentti kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti (ehdotetut lisäykset merkitty kursivilla):

7 §

Julkinen palvelu

Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. *Edellä mainittuja ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja tulee tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Sisältöpalvelujen pääpainon tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa. Tekstimuotoisen sisällön tulee pääsääntöisesti liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun.*

Julkaistussa luonnoksessa tehtäväkuvaus on edelleen ristiriidassa EU:n valtiontukisääntelyn kanssa eikä se ole edellytetyn tarkkarajainen. Esitämme, että Yle-lain 7§ muutetaan alla olevaan muotoon.

7 §

Julkinen palvelu

Yhtiön tehtävänä on tuoda monipuolinen ja kattava julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto siihen liittyvine oheis- ja lisäpalveluineen jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. *Edellä mainittuja ja muita julkisen palvelun sisältöpalveluja voidaan tarjota yleisissä viestintäverkoissa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Sisältöpalvelujen pääpainon tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa ja niiden tulee tavoitella erottuvuutta muusta kansalaisten saatavilla olevasta sisältötarjonnasta. Tekstimuotoisen sisällön tulee pääsääntöisesti liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun.*

Medialiiton tavoin Sanoma katsoo, että HE-luonnoksen Yle-lain 7 §:n 1 momenttia on täsmennettävä edellyttämällä, että Yleisradion verkossa julkaiseman tekstimuotoisen sisällön, joka liittyy Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun, tulee laajuudeltaan rajoittua referoimaan Yleisradion julkaiseman televisio- tai radio-ohjelmiston sisältöä. Referaattien tulisi perustua ainoastaan Yleisradion lineaarisesti lähettämiin televisio- ja radio-ohjelmiin.

Sanoma kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että hallituksen esitysluonnokseen on otettu viittaus Yle Areenaan yhtenä Yleisradion sisältöjen jakelutapana. Viittaukset Yle Areenaan

¹ Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (2009/C 257/01)

tulee poistaa hallituksen esityksen perusteluista. Yleisradion verkossa julkaiseman tekstimuotoisen sisällön tulisi referoida Yleisradion lineaarista liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävää tosiasiallista televisio- ja radio-ohjelman lähetystä. Yle-lain perusteluihin ei pidä ottaa mukaan epämääräistä viittausta Yleisradion palveluun tai sen brändinimeen. Lakimuutos ei saa laajentaa Yleisradion palvelun määritelmää entisestään. Julkisen palvelun määritelmän tulisi olla selvärajainen, jotta sen noudattamista voitaisiin tehokkaasti valvoa.

Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tuleekin varmistaa, että Yleisradion julkisen palvelun tehtävä ei lakiuudistuksen myötä laajene, eikä Yleisradiolle käytännössä sallita tekstimuotoisen sisällön julkaisemista nykyiseen tapaan tai jopa laajemmin. Lisäksi HE-luonnoksen perusteluiden epäselvät kirjaukset johtaisivat siihen, että Yleisradio voisi julkaista sen varsinaisen ohjelmatoiminnan rinnalla millaisia videoita tahansa ”internetissä (mm. Yle Areena)”. Tämä puolestaan oikeuttaisi HE-luonnoksen mukaan Yleisradion julkaisemaan myös näihin videoihin liittyviä tekstimuotoisia sisältöjä. Tämä johtaisi HE-luonnoksen tavoitteiden helppoon kiertämiseen. Seurauksena olisi, että Yleisradio voisi käytännössä jatkaa tekstimuotoisten sisältöjen tuottamista nykyisessä laajuudessa tai jopa laajemmin lisäämällä Yleisradion verkko- ja mobiili -kanaviin uusia videoita, joiden tehtävänä käytännössä olisi ainoastaan toimia videoina, joihin Yleisradion tekstimuotoinen sisältö jatkossa liittyisi. Tämä vesittäisi Yle-lain muuttamisen ja olisi EU:n valtioneuvoston päätöksen vastainen.

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään lisäksi kuutta poikkeusta 7 §:ään:

1) Tekstimuotoiset uutissisällöt, joita Yleisradio julkaisee Suomen tietotoimiston (STT) kanssa tehtyyn yhteistyöhön perustuen. Yhteistyöllä turvataan median monimuotoisuutta ja lain 7 a §:n mukaista yhteistyötä.

2) Nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvät uutissisällöt. Tekstimuotoiset uutiset voivat olla välttämättömiä, jotta tieto tärkeästä ja nopeasti kehittyvästä uutistapahtumasta saadaan nopeasti välitettyä. Tämä voi olla erittäin tärkeää esimerkiksi ihmisten hyvinvoinnille. Usein tällaiset uutistapahtumat käsitellään välittömästi tai myöhemmin myös audion tai liikkuvan kuvan muodossa. Etukäteen ei aina ole selvää, että uutisesta tehdään myöhemmin audio- tai videouttinen (esimerkiksi yöllä tapahtuva onnettomuus).

3) Yleisradion lain 7 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaisesti välittämät tekstimuotoiset viranomaistiedotukset ja Yleisradion lakisääteistä huoltovarmuuskäytöksi edellyttävät tekstimuotoiset sisällöt.

4) Ruotsinkieliset alueelliset, saamen- ja romaninkieliset sekä maan muiden vähemmistönä olevien kieliryhmien kielellä olevat tekstimuotoiset uutissisällöt. Yleisradio voisi tarjota edellä mainittua tekstimuotoista uutispalvelua, sillä siitä ei ole tarjontaa tai sitä on vähän.

5) Kulttuuriin liittyvät tekstimuotoiset sisällöt. Mahdollisuus tarjota kulttuuriin liittyviä vain tekstimuotoisia sisältöjä on tärkeää Yleisradion kulttuuritehtävän kannalta. Kulttuuritapahtumista ei aina ole tarjolla audio- tai videosisältöjä, mutta niistä raportointi voi olla merkityksellistä.

6) Oppimiseen liittyvät tekstimuotoiset sisällöt. Lain mukaan Yleisradion tehtävänä on tarjota mahdollisuus oppimiseen ja on tärkeää, että Yleisradio voi tarjota edelleen oppimiseen ja opetukseen liittyviä tekstimuotoisia sisältöjä ilman, että ne liittyvät yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun. Näin Yleisradio voisi jatkaa nykyiseen tapaan esimerkiksi opetusviranomaisten kanssa yhteistyössä julkaistujen Ylen Abitreenien ja Svenska Ylen vastaavien Vetamix & Abimix julkaisua.”

Suurin osa muutettavaksi ehdotetun Yle-lain 7 §:n 1 momentin säännöskohtaisten perusteluiden sisältämistä poikkeuksista on tarpeettomia. Poikkeusten kuvaamista aiheista on runsaasti tarjolla yksityisten toimijoiden sisältöpalveluja eikä markkinoilla ole sellaista puutetta, joka tulisi Yleisradion toimesta täyttää. Poikkeuksia ei tulisi ottaa lainkaan Yle-lakiin.

Poikkeusehdotukset on kirjoitettu hyvin laveaan ja epämääräiseen muotoon. Se johtaa siihen, että niiden avulla on käytännössä helposti mahdollista kiertää laajasti Yle-lakiin ehdotettua mm. tekstimuotoisen sisällön rajoitusta.

Sanoma katsoo, että lukuun ottamatta jäljempänä yksilöityjä poikkeuksia, suurin osa HE-luonnoksessa ehdotetuista poikkeuksista ei täytä EU:n valtioneuvoston asetettuja ja vakiintuneesti sovellettavia yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita ("SGEI-palvelut") koskevia ehtoja. Palveluita ei voida rahoittaa valtion varoista, elleivät ne täyty SGEI-palveluille asetettuja selkeitä ehtoja. Niiden sisällyttäminen lakiin johtaisi uusiin valtioneuvoston asetettuihin ristiriitoihin eikä poikkeuksia tule kirjata.

HE-luonnoksen edellä mainittujen poikkeusten poistamiseksi kokonaisuudessaan voidaan esittää seuraavat yleiset perustelut:

- Kohta 1: Valtioneuvoston näkökulmasta ei ole olemassa perusteita erotella toisistaan Yleisradion itsensä tuottamia tekstimuotoisia sisältöjä ja toisaalta Yleisradion kolmansilta tahoilta (esim. STT) hankkimia sisältöjä. STT:n tuottamia uutissisältöjä julkaisevat verkossa ja mobiilipalveluissa lukuisat tiedotusvälineet ja erityisesti lehdistö. Vastaavaa tarjontaa riittää. Se, että Yleisradiolla olisi oikeus julkaista Yleisradiolle myönnetyn rahoituksen turvin yhdeltä markkinatoimijalta hankittuja tekstimuotoisia sisältöjä, olisi luonteeltaan ilmeisen valikoivaa ja vaikutuksiltaan kilpailua vääristävää. STT:n uutisia myös julkaistaan useilla eri kaupallisilla alustoilla, joten Yleisradion julkaisutoiminta ei ole tarpeen.
- Kohta 2: HE-luonnoksen määritelmä "nopeista ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvistä uutissisällöistä" on epätarkka. Näitä uutissisältöjä ei ole HE-luonnoksessa lainkaan rajoitettu pituudeltaan. Löyhä määritelmä mahdollistaisi myös suoraan lehdistön kanssa kilpailevan toiminnan varsinkin pidemmällä artikkeleilla. Suomen markkinoilla on toistaiseksi riittävästi markkinaehtoista tarjontaa tekstimuotoisista "nopeisiin ja nopeasti kehittyviin uutistilanteisiin liittyvistä uutissisällöistä". Näitä uutissisältöjä tuottavat markkinoilla toimivat yksityiset tiedotusvälineet, jotka tarjoavat kyseisiä sisältöjä kuluttajille täysin vastikkeetta tai korvausta vastaan. Lisäksi käytännössä on erittäin vaikea arvioida, milloin uutistilanteessa ei olisi kyse nopeasta tai nopeasti kehittyvästä uutistilanteesta, mikä voisi johtaa mahdollisuuden tuottaa uutissisältöjä poikkeuksen turvin hyvinkin laajasti.
- Kohta 4: Ruotsinkieliset alueelliset tekstimuotoiset uutissisällöt: Alueilla, joille ruotsinkielinen väestö on Suomessa keskittynyt (Uusimaa, ml. pääkaupunkiseutu, Varsinais-Suomen eteläosa sekä Pohjanmaa), on toistaiseksi riittävästi tarpeita palveleva ruotsinkielisten sanomalehtien tarjonta. Em. alueilla julkaistaan yhteensä yhdeksää eri ruotsinkielistä sanomalehteä. Yleisradiolle HE-luonnoksessa ehdotettua poikkeusta ruotsinkielisen tekstimuotoisen uutissisällön tuottamisesta ei voi perustella väittämällä, että kyseisen sisällön markkinaehtoista tarjontaa ei olisi tai että sitä olisi ainoastaan vähän. Päinvastoin voidaan todeta, että ruotsinkielisten alueellisten sisältöjen osalta vaara syrjäyttää kaupallinen kilpailu markkinoilta on jopa vielä suurempi kuin suomenkielissä sisällöissä.

- Kohta 5: Suomessa on runsaasti markkinaehtoista tarjontaa kulttuuriin liittyvistä tekstimuotoisista sisällöistä. Kyseisiä sisältöjä tuottavat markkinoilla toimivat yksityiset tiedotusvälineet. Ne tarjoavat kyseisiä sisältöjä kuluttajille sekä täysin vastikkeetta että korvausta vastaan. Näitä uutissisältöjä ei ole HE-luonnoksessa lainkaan rajoitettu pituudeltaan. Löyhä määritelmä mahdollistaisi myös suoraan lehdistön kanssa kilpailevan toiminnan.
- Kohta 6: Poikkeuksella Yleisradiolle annettu oikeus julkaista oppimiseen liittyviä tekstimuotoisia sisältöjä mahdollistaa Yleisradiolle EU:n valtioneuvoston vastaisen ja selkeästi maamme oppimateriaalikustantajien sisällöntuotannon ja palvelutarjonnan kanssa kilpailevan toiminnan harjoittamisen. Yle-lain muutos ei saa johtaa Yleisradion toiminnan EU-sääntelyn vastaiseen laajentumiseen. Tekstimuotoisten oppimiseen ja opetukseen liittyvien sisältöjen tarjonnassa ei ole kotimaisilla oppimateriaalimarkkinoilla puutetta.

Mikäli Yleisradiolle kirjataan lakiin mahdollisuus tuottaa ylivoimaisilla resursseillaan ehdotettuja palveluja, se johtaa markkinoiden taantumiseen kiihtyvällä tahdilla.

Sanoma esittää, että jatkovalmistelussa poikkeukset poistetaan lain esitöistä, lukuun ottamatta viranomaistiedotuksia ja vähemmistökielillä tehtäviä uutisia koskevia poikkeuksia. Sanoma yhtyy Medialiiton esitykseen siitä, että jäljelle jäävät poikkeukset nostettaisiin lakitekstiin ja Yle-lakiin lisättäisiin uusi 7§:n 3 momentti seuraavasti:

Ehdotettu uusi Yle-lain 7 §:n 3 momentti:

Yhtiö voi 7 §:n 1 momentin estämättä tarjota seuraavia tekstimuotoisia sisältöjä ilman, että kyseisten sisältöjen tulee liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun:

1) 7 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitetut viranomaistiedotukset;

2) saamen- ja romaninkieliset sekä maan muiden vähemmistönä olevien kieliryhmien kielellä olevat tekstimuotoiset uutissisällöt.

Sanoma pitää lisäksi välttämättömänä, että Yleisradiota koskevaan lakiin lisättäisiin Amsterdamin pöytäkirjan ja yleisten valtioneuvoston mukainen ehto varmistamaan, että Yleisradion tehtävien hoitaminen ei vääristäisi kilpailua yleisen edun vastaisesti. Tämä tulisi toteuttaa lisäämällä Yle-lakiin uusi 7c§ seuraavasti:

”Julkisen palvelun tehtävän hoitaminen ei saa vääristää kilpailua yleisen edun vastaisesti.”²

Perustelutekstiin tulisi lisätä alla oleva kappale:

”Julkisessa yleisradiopalvelussa tulee tavoitella erottuvuutta muusta kansalaisten saatavilla olevasta sisältötarjonnasta. Audiovisuaalisten sisältöpalvelujen ja radio-ohjelmistojen tulee olla viestinnän moniarvoisuutta edistäviä, korkealaatuisia ja journalistisesti riippumattomia.”

Uusi säännös ohjaisi Yleisradion toimintaa muuttuvassa mediaympäristössä. Säännös myös auttaisi Yleisradiota ottamaan toiminnassaan huomioon niin kansainväliset valtionrahoitteista toimintaa ohjaavat säädökset kuin myös kotimaisen sisältömarkkinan kokonaisuuden sekä olemaan toiminnallaan vaarantamatta sen elinvoimaisuuden.

Säännöksen tarve korostuu tilanteessa, jossa fyysisten sanoma- ja aikakauslehtien ja kirjojen sekä toisaalta mainosrahoitteisten vapaasti vastaanotettavien tv-kanavien kulutuksesta siirrytään kiihtyvällä vauhdilla verkossa tarjottaviin sisältöihin. Verkkosisällöissä yksityisten mediaryitysten, kuten sanomalehtikustantajien tai tilausohjelmalvelun tarjoajan, rahoitusmalli on pääosin kuluttajarahoitteinen (tilausmaksuun perustuva). Kuluttaja hankkii valitsemansa sisällön käyttöönsä esimerkiksi kuukausimaksua vastaan. Tämä kehitys edellyttää nykyistä huolellisempaa tasapainoilua Yleisradion julkisen palvelun tehtävän hoidossa.

Uusi säännös helpottaisi myös osaltaan Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvontaa.

Yleisradion valvonta

Valtion mediayhtiön Yleisradion valvonnan tulee olla tehokasta ja riippumatonta. Pääpaino valvonnassa tulee asettaa Yleisradion ydintehtävien toteutumiseen sekä Yleisradion markkinahäiriöiden torjumiseen.

Huomioiden Yleisradion valvontaan liittyvän vaativan kilpailuoikeudellisen sääntelyn ja sen soveltamisen vaatiman asiantuntijuuden ja riippumattomuuden, Sanoma esittää, että Yleisradion valvonta määrätään **Kilpailu- ja kuluttajaviraston** hoidettavaksi ja että viraston osaamista vahvistetaan erityisesti mediamarkkinoiden tuntemuksella.

Valtion mediayhtiön, Yleisradion, tehtävien tarkkarajaisempi määrittely parantaa myös valvovan viranomaisen edellytyksiä puuttua yhtiön kilpailua vääristävään elinkeinotoimintaan kilpailuneutraliteettivalvonnan keinoin.

Yleisradion valvonnan on oltava riippumatonta ja tehokasta

Yleisradion valvonta on määrätty yhtiön hallintoneuvoston vastuulle. Osakeyhtiölain mukaan hallintoneuvosto on hallituksen ohella osa yhtiön johtoa, ja sen tulee huolellisuudellaan edistää yhtiön etua. Hallintoneuvoston jäsenet ovat eduskuntapuolueiden kansanedustajia, eli Yleisradion omistajan asettamia henkilöitä. Hallintoneuvosto ei siis tosiasiaassa voi olla Yleisradiosta riippumaton valvontaelin. Yleisradion valvonnasta, sen virheistä tai laiminlyönneistä, ei myöskään voi Suomessa lain mukaan valittaa muille tahoille. Ainoa tie saada Yleisradion toiminta puolueettomasti arvioitavaksi on EU-tuomioistuin. Yleisradion valvonta on lakiuudistuksen yhteydessä järjestettävä kestäväällä ja EU komission edellyttämällä tavalla.

Lopuksi

Yle-lain muuttaminen on välttämätöntä, jotta suomalaisen yksityisen median toimintaedellytykset voidaan turvata kestäväällä tavalla.

Lausuntomme koskee ensisijaisesti verorahoitteista tekstisisältöä. Pyydämme, että kantamme ymmärrettäisiin laajemmassa yhteydessä koskemaan myös muita alueita, joille Yleisradio on laajentunut tai laajenemassa askel kerrallaan.

Mikäli Suomen toimenpiteet eivät korjaa sääntelytilannetta vastaamaan EU:n valtioneuvoston päätöksestä seuraavia oikeudellisia reunaehtoja, Sanoma joutuu harkitsemaan Yleisradion toiminnan viemistä kilpailuviranomaisten tutkittavaksi.

Yhdymme myös Medialiiton lausunnossa esitettyyn.

Lisätietoja lausunnostamme antaa yhteiskuntasuhdejohtaja Marcus Wiklund (marcus.wiklund@sanoma.com, 0400 603 147)

Helsingissä 8. syyskuuta 2020

Sanoma Media Finland Oy

Pia Kalsta
Toimitusjohtaja